

**Μουσειακή Αγωγή-
Δημιουργικές Δράσεις
Σε Μουσεία και Σχολεία**

**Βιωματικά εργαστήρια
σε μουσεία-μνημεία
της εντός των τειχών Λευκωσίας
από Συμβούλους Μουσειακής και Εικαστικής Αγωγής**

Σάββατο 14
Φεβρουαρίου 2015

Αίθουσα εκδηλώσεων του
Πολιτιστικού Κέντρου του
Ιδρύματος Αρχ. Μακαρίου Γ'
και μουσεία-μνημεία
της περιοχής

Χώρος: Πινακοθήκη Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄

Τίτλος βιωματικού εργαστηρίου: Από τη ρεαλιστική στην αφαιρετική τέχνη
μέσα από τα έργα τριών Κύπριων καλλιτεχνών

Οργάνωση: Έφη Ιωακείμ, Σύμβουλος Εικαστικής Αγωγής

Συνεργασία: Νικολέτα Αυγουστή, Σύμβουλος Εικαστικής Αγωγής, Έφη Πηλαβά,
Σύμβουλος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Εικαστικής Αγωγής

Τα έργα στα οποία επικεντρώνονται οι δραστηριότητες του βιωματικού εργαστηρίου είναι:

Μιχαήλ Κκάσιαλος,
«Ποιμενική Σκηνή»
(20ος αιώνας)

Λευτέρης Σεργίου,
«Σύνθεση με φιγούρα –
Το βάρος» (1977)

Καίτη Φασουλιώτου -
Στεφανίδου,
«Επιστροφή γυναικών» (1989)

Συνοπτικό κείμενο/περιεχόμενο

Η πορεία του εργαστηρίου ακολουθεί την πιο κάτω διαδρομή:

- Ξεκινά από το έργο «Ποιμενική Σκηνή» (20ος αιώνας) του Κκάσιαλου, ενός καλλιτέχνη που συναντούν συχνά τα παιδιά στη σχολική τους ζωή και με θεματικές που εμπεριέχουν τους στόχους υπό έμφαση των Αναλυτικών Προγραμμάτων όπως η παράδοση, η πολιτιστική μας κληρονομιά κτλ.
- Ακολουθεί ο πίνακας του Λευτέρη Σεργίου «Σύνθεση με φιγούρα - Το βάρος» (1977) που θυμίζει έντονα παιδική τέχνη με αρκετά στοιχεία αφαίρεσης.
- Καταλήγει στον πίνακα της Καίτης Φασουλιώτου-Στεφανίδου «Επιστροφή γυναικών» (1989), τον οποίο η ίδια εντάσσει στην αφαιρετική ζωγραφική και με θέμα που εμπίπτει στους στόχους των Αναλυτικών Προγραμμάτων και στις εμπειρίες των παιδιών.

Στόχοι

Οι συμμετέχοντες στο εργαστήριο έχουν την ευκαιρία,

- να γνωρίσουν έργα τριών Κύπριων καλλιτεχνών: Μιχαήλ Κκάσιαλου, Λευτέρη Σεργίου, Καίτης Φασουλιώτου-Στεφανίδου και πώς μπορούν αυτά να αξιοποιηθούν σε δραστηριότητες που θα οδηγήσουν σταδιακά στην κατανόηση της ρεαλιστικής και της αφαιρετικής τέχνης.
- να εμπλακούν σε δραστηριότητες σχετικές με τα εικαστικά στοιχεία των έργων, τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται και τα νοήματα των έργων.
- να γνωρίσουν διδακτικές στρατηγικές, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν με οποιαδήποτε εικαστικά έργα σε άλλους χώρους όπως πινακοθήκες, εκθέσεις, σχολείο.

Εισαγωγή: Δραστηριότητα γνωριμίας συμμετεχόντων

Παρουσιάζεται μια μπότα που έχει μέσα μικρές χαρτονένιες χρωματιστές μπότες τεσσάρων χρωμάτων. Κάθε συμμετέχοντας παίρνει την μπότα του και γράφει πάνω το όνομά του. Βρίσκει τα άλλα άτομα που κρατούν το ίδιο χρώμα μπότας με αυτόν, γνωρίζονται μεταξύ τους και δημιουργούν την ομάδα τους.

Α. Δραστηριότητες για το έργο «Ποιμενική Σκηνή»

Μιχαήλ Κκάσιαλος,
«Ποιμενική Σκηνή»
(20ος αιώνας)

1. Εντοπισμός έργου στο χώρο

Δίνεται σε κάθε ομάδα ένα καλάθι που μέσα έχει δύο αντικείμενα που υπάρχουν στο έργο π.χ. μπότα (ποΐνα), φλογέρα (πιθκιαύλι), καπέλο ψάθινο, προβιά, μαντήλι (τσιεμπέρι), κολότζι, τσάντα (βούρκα), κουδούνα, ποδικιά γυναικεία, ψάθινο καλάθκι (ταλάρι), κουτάλα. Οι συμμετέχοντες έχουν την αποστολή να εντοπίσουν το έργο τέχνης που περιλαμβάνει τα αντικείμενα που κρατούν. Ο χαρακτηριστικός ήχος της κουδούνας σημαίνει τη λήξη της δραστηριότητας και οι συμμετέχοντες συγκεντρώνονται μπροστά από τον πίνακα.

2. Εστιασμένη παρατήρηση - Παιγνίδι Υφής - Επαφή με αυθεντικά αντικείμενα και υλικά

Οι συμμετέχοντες καλούνται να παρατηρήσουν τα αντικείμενα που έχουν στα καλάθια τους και να τα ονομάσουν.

Δίνεται σε κάθε ομάδα ένα κουτί με διάφορα υλικά και οι συμμετέχοντες καλούνται να διαλέξουν ποια υλικά ταιριάζουν στα αντικείμενά που έχουν μέσα στο καλάθι. Προσπαθούν να συσχετίσουν αντικείμενο και υλικό (πρώτη ύλη) π.χ. πιθκιαύλι-καλάμι, κουδούνα-μέταλλο.

Τίθεται ο προβληματισμός: Κατάφερε ο καλλιτέχνης να ζωγραφίσει το σχήμα και το χρώμα του αντικείμενου όπως είναι στην πραγματικότητα;

3. Καταιγισμός ιδεών-Συζήτηση

Οι συμμετέχοντες περιγράφουν ελεύθερα τι βλέπουν στον πίνακα.

Γίνεται σύνδεση με δικές τους εμπειρίες.

Πιθανά θέματα για συζήτηση:

1. Παραδοσιακά επαγγέλματα
2. Παραδοσιακά αντικείμενα και υλικά κατασκευής τους
3. Ενδυμασίες φιγούρων
4. Ζώα
5. Σύγκριση του τρόπου ζωής παλαιότερα με σήμερα

Πιθανά θέματα για τα εικαστικά στοιχεία του έργου:

1. Τοποθέτηση φιγούρων, πλάγια όψη, μετωπική στάση
2. Χώρος/τοπίο
3. Τεχνική καλλιτέχνη (πινελιές και διακοσμητικά μοτίβα)
4. Έλλειψη βάθους/προοπτικής
5. Χρώματα που χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης
6. Ρεαλιστική απεικόνιση των αντικειμένων

4. Εντοπισμός πληροφοριών για το έργο

Δίνονται στις ομάδες κουτιά με φωτογραφίες καλλιτεχνών, εικόνες υλικών, καρτέλα με το όνομα του καλλιτέχνη, καρτέλα με τον τίτλο του έργου. Οι συμμετέχοντες επιλέγουν από το κουτί τα κατάλληλα στοιχεία που σχετίζονται με το έργο.

Δίνονται στις ομάδες κουτιά με παλέτα, σωληνάρια μπογιά, πινέλα, καμβάς έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να έχουν την ευκαιρία να δουν και να αγγίξουν τα υλικά του καλλιτέχνη.

Ενδεικτικές ερωτήσεις: Ποιος είναι ο καλλιτέχνης; Ποια χρονολογία δημιούργησε το έργο του; Ποια υλικά χρησιμοποίησε; Ποιο τίτλο έδωσε στο έργο του και γιατί; Δώστε δικό σας τίτλο στο έργο.

4. Θεατρικό παιχνίδι-Παιχνίδι ρόλων

Η κάθε ομάδα καλείται να χρησιμοποιήσει τα αντικείμενά της και να αναπαραστήσει μια σκηνή του έργου δίνοντας έμφαση στη στάση σώματος (οι φιγούρες βρίσκονται σε πλάγια όψη/προφίλ). Για παράδειγμα, η ομάδα που έχει τη βούρκα θα αναπαραστήσει το βοσκό ενώ η ομάδα που έχει το μαντήλι τη γυναίκα. Κάποιοι συμμετέχοντες αναλαμβάνουν τον ρόλο του καλλιτέχνη και διορθώνουν τη στάση σώματος. Σταδιακά συμμετέχουν στην αναπαράσταση όλες οι ομάδες και συνθέτουν ένα νέο έργο τέχνης. Ζωντανεύουν τη σκηνή με κίνηση και λόγια.

Μπορεί να τεθούν οι ακόλουθοι προβληματισμοί: Ποιος νομίζετε ότι απουσιάζει από το έργο; Ποια πρόσωπα θα προσθέτατε; Τι θα έκαναν; Τι θα συζητούσαν;

Β. Δραστηριότητες για το έργο «Σύνθεση με φιγούρα - Το βάρος»

Λευτέρης Σεργίου,
«Σύνθεση με φιγούρα –
Το βάρος» (1977)

1. Δραστηριότητα εντοπισμού του έργου και χρήση τεχνικής απλώματος της μπογιάς με βρεγμένο σφουγγάρι

Ενώ οι συμμετέχοντες βρίσκονται ακόμη μπροστά στο έργο του Κκάσιαλου, τους δίνεται η οδηγία να σχεδιάσουν στα εικαστικά τους ημερολόγια με μαρκαδόρους μόνο το περίγραμμα ενός από τα πιο κάτω:

- μιας μπότας ή της δικής τους μπότας
- ενός παπουτσιού, του δικού τους παπουτσιού
- ενός σπιτιού

Βρέχουν το περίγραμμα με σφουγγαράκι για να απλωθεί η μπογιά. Καλούνται να βρουν στον χώρο το έργο που ίσως αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη τεχνική και αντικείμενα.

2. Παγωμένη εικόνα

Οι συμμετέχοντες γίνονται δυάδες. Κάθε άτομο της δυάδας παίρνει το ρόλο ενός αντικειμένου ή προσώπου από το έργο που του έκανε εντύπωση και εντοπίζει πράγματα που του φαίνονται παράξενα. Θα μπορούσε δηλαδή ο ένας να είναι η φιγούρα/αγρότης και ο άλλος ένα σπιτάκι. Ο αγρότης μιλά στα σπιτάκια και τους λέει τα παράξενα πράγματα βλέπει πάνω τους. Τα σπιτάκια μιλούν στον αγρότη και του λένε τα παράξενα πράγματα που εντοπίζουν πάνω του. Κάθε δυάδα που αγγίζει ο εκπαιδευτικός με το ραβδί/κασμά ξεπαγώνει και λέει το διάλογό της.

3. Αποδόμηση – αναδόμηση του έργου

Σε κάθε ομάδα δίνεται φάκελος με κομμάτια από το έργο. Οι συμμετέχοντες αναδομούν το έργο κολλώντας τα κομμάτια σε χαρτί δημιουργώντας έτσι τις δικές τους συνθέσεις. Σε επιπρόσθετο χαρτί μπορούν να σχεδιάσουν με τον μαρκαδόρο ένα καινούριο στοιχείο, να το κόψουν και να το κολλήσουν στη σύνθεσή τους. Γίνεται συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο έχει στηθεί η σύνθεση.

Γ. Δραστηριότητες για το έργο «Επιστροφή γυναικών»

Καίτη Φασουλιώτου -
Στεφανίδου,
«Επιστροφή γυναικών» (1989)

1. Εντοπισμός του έργου / Ζωγραφική αφαίρεσης

Ενώ οι συμμετέχοντες βρίσκονται ακόμη μπροστά στο έργο του Σεργίου, τους δίνεται η οδηγία να ζωγραφίσουν με μολύβι, στα εικαστικά τους ημερολόγια, μια ανθρώπινη φιγούρα που να έχει αρκετές λεπτομέρειες π.χ. να κρατά την τσάντα του/της, να φορά καπέλο. Κάθε φορά που θα χτυπά η κουδούνα θα αφαιρούν μια λεπτομέρεια. Για παράδειγμα στο πρώτο χτύπημα θα σβήσουν το καπέλο, στο δεύτερο θα σβήσουν τα χαρακτηριστικά του προσώπου. Ακολούθως χρωματίζουν με ένα χρώμα μαρκαδόρου τη φιγούρα τους και την κόβουν.

Τίθεται ο προβληματισμός: Σε ποιο έργο μέσα στο χώρο της πινακοθήκης διακρίνουν αφαιρετικές φιγούρες; Ψάχνουν στο χώρο και εντοπίζουν το έργο που έχει αφαιρετικές φιγούρες.

2. Τοποθέτηση φιγούρων

Μια ομάδα συμμετεχόντων τοποθετούν τις φιγούρες τους στο έργο της Καίτης Φασουλιώτου-Στεφανίδου χωρίς να το αγγίζουν. Πού θα τοποθετούσες τη φιγούρα στο έργο; Γιατί; Καλούνται να πλησιάσουν ο ένας στον άλλο. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες καλούνται να παρατηρήσουν τον τρόπο που στέκονται τα άτομα της ομάδας που βρίσκονται μπροστά στο έργο.

Μέσα από την πιο πάνω δραστηριότητα εντοπίζουν τα εικαστικά στοιχεία της επικάλυψης των φιγούρων, της γραμμικής τοποθέτησης τους στην επιφάνεια του καμβά, τη χρήση μονοχρωμίας και αφαίρεσης για τη δημιουργία τους.

Τίθενται οι προβληματισμοί:

Γιατί μαζεύτηκαν τόσα άτομα μαζί;

Πού βρίσκονται;

Ποια συνθήματα τους ακούτε να φωνάζουν;

3. Δημιουργία Κολάζ

Κάθε ομάδα τοποθετεί τις φιγούρες της σε χαρτί με μπλου τακ (Blue tack). Οι ομάδες ανταλλάσσουν έργα. Αποδομούν και αναδομούν το έργο της άλλης ομάδας δημιουργώντας μια νέα διαδήλωση. Εκφράζουν τις απόψεις τους για τις αλλαγές που έκαναν στο έργο της άλλης ομάδας και δικαιολογούν τις αποφάσεις τους. Τα έργα μπορεί να ολοκληρωθούν με τη χρήση άλλων υλικών όπως: μπογιά, παστέλ ή μαρκαδόρους.

